

Idén ünnepeljük az egykori Savaria, a mai Szombathely szülöttje, Tours-i Szent Márton születésének 1700. évfordulóját. Szombathely városa ebből az alkalomból nyílt drámapályázatot írt ki. A beérkező pályaművek közül a szombathelyi Weöres Sándor Színház *Szombath András* (írói nevén publikáló) soproni barátunk darabját választotta. *Szivárvány havasán – Köpönyeg és palást* c. művét tavasszal több alkalommal is műsorra tűzték (ld. <http://vaskarika.hu/hirek/reszletek/11341/>). A darabot Babarczy László rendezte, Martinus szerepében Jordán Tamást láthattuk. Az alábbiakban részleteket közlünk a drámából, amelynek központi cselekménye azon a zsinaton játszódik, amelyet az eretneknek minősített Priscillianus, a szegénységet hirdető, de dúsgazdag püspök és társai elítélésére hívtak össze.

Szivárvány havasán – Köpönyeg és palást

A közölt részletek szereplői:

MARTINUS – Turonum püspöke

SULPICIOUS SEVERUS – Martinus tanítványa és életrajzának írója

MAGNUS MAXIMUS – „császár”, valójában trónkövetelő

HYDATIUS – Emerita püspöke, Lusitania provincia metropolitája

ITHACIUS – Ossonoba püspöke

INSTANTIUS – püspök, Priscillianus szövetségese

DELPHINUS – Burdigala püspöke

EVODIUS – praefectus, a vizsgálat vezetője

A főbb latin városnevek mai megfelelői:

Turonum = Tours, Burdigala = Bordeaux,
Treviri = Trier

I. felv., 2. kép (*Burdigala, a zsinat tanácssterme*)

[...]

ITHACIUS Tudod, mennyire tisztelünk, jó Martinus! Te egész életteddel tettél hitet Krisztus urunk mellett. De neked is látnod kell, hiába ítéltük el az eretnekséget. (*Instantiusék után mutat*) Ezek az arcunkba nevetnek!

HYDATIUS Házaknál tartják az összejöveteleiket, asszonyok és fiatal lányok társaságában. Fennhangon tanítónak nevezik magukat, holott csupán laikusok. Vasárnap is böjtölnek, pedig ezen a napon a szent öröm volna parancsolt feladatuk. Ráadásul a templomokba is meztláb térnek be.

MARTINUS Ez tán nem oly nagy vétek.

ITHACIUS Zsinati határozat tiltja, ahogy a szemforgató, alázatoskodó viselkedést is.

MARTINUS Talán nem gondolták végig elég körültekintően azt a határozatot a püspök urak.

ITHACIUS Szentséged kétségbe vonja a zsinat kánonjait?

MARTINUS Én ilyet nem mondtam. Ám az elmúlt években, amerre megfordultam, mindenütt fel kellett hívnom a figyelmet a kísértés egy felettébb rút formájára. Arra, amit a hatalmasokkal való szövetség és az ezzel járó mérhetetlen és szegyénteljes meggazdagodás jelez.

ITHACIUS Attól tartok, nem értelek, Martinus.

MARTINUS Alig pár évtizede még katakombákba kényszerültünk. Ma katedrálisokat és palotákat építünk. Uralkodókat megszegyenyítő királyi viseletben járunk. Mintha elfeledtük volna, hogy Krisztus útja az egyszerűség útja. Ha az egyház letér erről az útról, az egyszerű emberek elfordulnak tőle.

ITHACIUS Mit akarsz ezzel mondani?

MARTINUS Azt, hogy, vessünk el minden téves tanítást! De közben térítsük vissza testvéreinket az egyszerűség útjára!

ITHACIUS Én azonban azt mondom, tapossuk el! Az írmagját is ki kell irtani az eretnekségnek, még mielőtt terebélyes fává növekedne.

HYDATIUS Ki kell irtani!

MARTINUS Kiirtani? Mégis mit? Az eretnekséget vagy az eretnekeket?

HYDATIUS Az egykutya!

ITHACIUS Az írás világosan beszél: „Ne gondoljátok, hogy békét hozni jöttem a földre. Nem békét jöttem hozni, hanem kardot!”

MARTINUS Máshol viszont ezt olvashatod: „Békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek.” Meg ezt: „Mindaz, ki kardot ragad, kard által vész el!”

DELPHINUS Martinus testvérem! Senki nincs közöttünk, aki az igaz hit védelmében annyit tett volna, mint szentséged. Milyen állásfoglalást tartanál helyesnek a zsinat részéről?

MARTINUS Priscillianus és követői hibáztak. Ehhez nem fér kétség. Tanaik egy része alkalmas arra, hogy megrendítse a hitet mindazokban, aki járatlanok a teológiában. Kevélységük sokakat felháborít. Hogy bűnösök-e, az Istenre és rájuk tartozik. Ha bűnösök, bűnhődni fognak. A mi feladatunk most mindössze annyi, hogy saját példánkkal igyekezzünk őket a helyes útra terelni. Amíg vissza nem térnek erre az útra, a templomok kapui maradjanak zárva előttük! Isten nevében, de nem Isten helyett kell döntenünk a sorsukról.

ITHACIUS A szentéletű Martinus püspök tanítása mindannyiunk számára fontos. Hála és tisztelet azért, hogy időt és fáradságot nem kímélve eljött közénk a messzi Turonumból, amiért mostantól imáinkba foglaljuk nevét. De kétségbe vonja-e bárki, hogy Priscillianusban az eretnekség ütötte fel fejét közöttünk?

HYDATIUS Nem! Nem! Eretnek!

DELPHINUS Türelem, testvéreim! Ne ítélkezzünk, amíg nem hallgattuk meg Priscillianust.

HYDATIUS De hol van Priscillianus?

Bejön Instantius, egy levéllel a kezében. Hallgat. Aztán a levelet szó nélkül átadja Delphinusnak.

HYDATIUS Egy levél? Mi áll benne?

DELPHINUS (*Delphinus kibontja, és némán átfutja a levelet, majd a püspökökhöz fordul*) Szeretettel köszönt minket, és a Magasságos kegyeibe ajánl... És nagyon sajnálja, hogy csupán lélekben lehet velünk.

ITHACIUS Ez meg mit jelent?

DELPHINUS Együttal tudatja, hogy ügyével a császári bírósághoz fordul.

HYDATIUS Azzal már elkésett a tavasz gazember, nem?

DELPHINUS Megteheti. Az eset szokatlan, de nem példátlan.

HYDATIUS Hiába áll minden bizonyíték a rendelkezésünkre, hiába tudjuk, hogy bűnös az eretnesség vádjában, ítéletet mégsem hozhatunk.

DELPHINUS Senkit sem lehet elítélni a távollétében.

HYDATIUS Akkor most mihez kezdünk?

DELPHINUS Mihez? A császárhoz kerül az ügy. Oda fellebbezett.

HYDATIUS Én nem aggódom. Végül is nem a császár lesz a bírója, hanem Isten.

MARTINUS Mit jelent ez, Hydatius?

HYDATIUS Nem kételkedhetünk Isten igazságosságában. Ahogy a zsinatokat felügyeli, éppen úgy van jelen a világi bírásoknál is.

MARTINUS (*gyanakodva*) Folytasd, kérlek!

HYDATIUS Nem kell kételkednünk abban, hogy igazságos ítélet születik majd.

MARTINUS Ha jól értem, azt mondja testvérem, hogy nyugodtan hagyatkozunk a világi bíróságokra egyházi ügyekben is, merthogy az ítélet amúgy is garantáltan igazságos lesz?

HYDATIUS Jól érti szeretetreméltóságod, erre gondoltam.

MARTINUS Garantáltan igazságos ítélet... Valahogy úgy, mint Pilátusnál?

Hydatius láthatóan zavarba jön, Delphinus segíti ki.

DELPHINUS Más idöket élünk. Az új szövetség népe vagyunk. Azok pogányok voltak, ma keresztény uralkodók, és keresztény bíróságaink vannak.

MARTINUS (*csendesesen maga elé*) Más idök, igen...

ITHACIUS Mi tehát az álláspontod?

MARTINUS Az álláspontom egyértelmű. Egyházi ügyekben, hit kérdésében nem dönthet világi bíróság! Csak a teljes egységben meghozott zsinati határozat fogadható el. És ez nem is lehet más, mint testvéri feddés.

ITHACIUS De hiszen nekünk is éppen ez volt a tervünk. Nem is értem szentségedet. Priscillianus nem jelent meg előttünk. Meg sem adta a lehetőséget, hogy mi ítélkezzünk felette.

MARTINUS Nem tudok mást idézni, mint Jézust, aki azt mondta: „Ha vétkezik ellened testvéred, fedd meg őt négy szemközt. Ha nem hallgat rád, vigyél magaddal tanúkat. Ha azokra sem hallgat, vidd ügyedet az egyházköztség elé.”

ITHACIUS Szentséged miért nem idézi tovább az írást? Engedelmevel majd megteszem én: „És ha azokra sem hallgat, bánjál úgy vele, mintha pogány volna”! És mi most éppen ennél a fázisnál tartunk. Priscillianus tulajdonképpen maga magát nyilvánította pogánnyá azáltal, hogy elutasított minket!

MARTINUS De ha már idézünk, lépünk tovább. Az oldás és kötés jogát, különösen a hit kérdéseiben mi kaptuk, és nem a világi bíróságok.

ITHACIUS (*lassan, tagolva beszél, igyekszik teljesen neveltségesé tenni Martinust*) Épp ezt mondom én is! De hát, ha egyszer nem fogadja el a fennhatóságunkat maga fölött ez az eretnek, arról csak nem mi tehetünk?

MARTINUS De talán részben mi is.

DELPHINUS Bocsáss meg, Martinus testvér, ezt nem teljesen értem.

MARTINUS Igen. Egyre kevésbé érthetők ezek a szavak. Le vannak írva, és mi mégis rosszul idézzük őket. Már nincsenek köztünk, akik ismerték Jézus Krisztust. Ma nekünk kell az Íráson keresztül megismerünk őt, és úgy hiszem, hogy az ő lelke átüt a szöveg

minden betűjén. Azt mondja, békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek...

HYDATIUS (*türelmét veszítve*) Jaj, testvérem, mit jössz itt mindig azzal a Jézussal!

DELPHINUS (*megütközve*) Na de szentséged!

HYDATIUS Úgy értem... Bocsánatot kérek, persze. Nem úgy értettem. Csak azt látom, hogy szavakkal dobálózunk, miközben ez az eretnek állat meggyalázza Krisztus egyházát!

DELPHINUS Egyetértek Hydatius püspök úrral. Ám a szenvedély, bár teljesen érthető, mégsem célravezető ebben az ügyben. És megértem szent életű Martinus püspök úr aggodalmát is. Jobban megértem, mint hinné! De úgy gondolom, ha már a dolog az akarunk ellenére világi útra terelődött, nem tehetünk semmit. Pontosabban egyet mégis: mi magunk is jelen leszünk.

MARTINUS Ezt hogy érted?

DELPHINUS Fontosnak tartom, hogy a vádat közölünk képviseljük. Ez a garancia arra, hogy az ortodoxia érvényesüljön a világi bíróságon is.

MARTINUS (*csendesesen*) Nem, nem, nem. (*a többiek nem vesznek tudomást róla*) [...] Hát tényleg nem értitek testvéreim, micsoda gyalázatos precedenst teremtünk azzal, hogy világi bíróság ítéletére bizzuk hitbéli ügyeinket? Ha ezt egyszer megengedjük, soha nem lesz vége! Sutba dobhatjuk az Írást és a hagyományainkat! A paragrafusok fognak kormányozni helyettük! És a paragrafusok gazdái, a mammon szolgálói! Eljön majd az idő, amikor egy testvérgyilkos uralkodó választ püspököt, és ő szabja meg, hogy mi az igaz tanítás, és mi a hamis. Hát tényleg nem értitek? Nem érzitek ennek a veszélyét? Elveszítettétek a szemeteket a látásra? Hogy lehetséges ez?

DELPHINUS Ez is egy vélemény, amit mindannyian tiszteletben tartunk!

***

I. felv., 3. kép (*Martinus és Sulpicius szobája*) [...]

Sulpicius gyorsan leír valamit.

MARTINUS Most meg mit művelsz? Mit írogatsz?

SULPICIUS Hogy az Úr hajthatatlan.

MARTINUS Kihozol a béketűrésből! Vedd észre, most nem a bölcs mondásoknak van itt az ideje.

SULPICIUS Értem én, Mester, de ezt nem én mondtam, én csak lejegyeztem. Csak azt nem fogom fel, hogy mit tudnánk mi tenni? A dolog elindult a maga útján, és Isten majd rendet vág a jog útvesztőjében.

MARTINUS Isten nem az angyalait fogja elküldeni a rendvágáshoz. Hát nem érted? Mi vagyunk a sarló az ő kezében.

Egy ideig csendben vannak.

SULPICIUS Priscillianus nemde eretnek?

MARTINUS Látszatra az. Könnyen ráfogható. Nem ért egyet az egyház mai működésével. A meggazdagodással, a fényűzéssel. Ez az, ami nincs ínnyükre a püspököknek. Likvidálni akarják.

SULPICIUS Akkor sehogy sem értem a dolgot.

MARTINUS Mit nem értesz?

SULPICIUS A püspökök így is, úgy is elérik azt, amit akarnak. Miért hagyunk itt csapat-papot, miért vesszük a nyakunkba télvíz idején a poros utakat, és miért szívjuk Treveri hideg levegőjét? Egy eretneknek tetsző, dúsgazdag püspök miatt, aki ráadásul a szegénységet hirdeti?

MARTINUS Nem érte tesszük. Jézusért tesszük, aki minden bárányát otthagya sietett az egyetlen elveszett után. Jézusért, és az ő egyházáért tesszük, amelyet nem szolgálthatunk ki a világi ítélkezésnek. Hová jutnánk?

SULPICIUS Add meg a császárnak, ami a császáré!

MARTINUS Na, na, na! Ez a császárok kedvenc helye az Írásban, idézik is elégszer, de rendszerint rosszkor, ahogy most te is. Az egyház nem az övék, bármennyire is igyekeznek úgy bánni vele, mintha az lenne. És a lelkek felett sincs hatalmuk, csak egyedül Istennek. Ha Priscillianus eretnek, azt egyedül nekünk van jogunk kimondani, nem a császárnak, és a büntetés mértékének kiszabása is a mi dolgunk. Ha önmagában nem volna elég büntetés neki az, hogy eretnek.

SULPICIUS Értem.

Martinus lefekszik. Kis idő után megszólal Sulpicius.

SULPICIUS Mester! Alszik már?

MARTINUS Igen.

SULPICIUS Én azt hiszem, a császári bíróság nem eretnekséggel fogja megvádolni Priscillianust.

MARTINUS Ugyan mi mással vádolnák?

SULPICIUS Mondjuk babonasággal, mágiával, varázslással, meg ilyenekkel.

Martinus kinyitja a szemét, és Sulpicius felé fordul.

MARTINUS Miért tennének ilyet? És miért lenne ez jobb?

SULPICIUS Nem jobb. Mármint Priscillianusnak, neki aztán végképp nem. Mert ha ezek a vádak beigazolódnak, akkor Priscillianust halálra is ítélik.

MARTINUS *(elgondolkodva)* Márpedig minden eszközük adva van ahhoz, hogy a vádat bebizonyítsák.

SULPICIUS Kétségkívül.

MARTINUS De csak nem tesznek ilyet! Épp elég lesz, ha leteszik a püspöki székéből, és eltávolítják a templomokból.

SULPICIUS De megteszik, Mester. Mert ebben az esetben minden vagyona a császárra száll.

Martinus felpattan az ágyból.

MARTINUS Teringettét! Igazad van, persze, hogy megteszik! Az új császárnak minden pénzre szüksége van, hogy végre bevehesse Rómát. Hát persze hogy megteszik! *(sietve kezdi összekapkodni a holmiját)* Nagyobb a baj, mint gondoltam, azonnal indulnunk kell!

SULPICIUS *(megrémülve)* Most? Az éjszaka közepén?

MARTINUS Most! Azonnal!

SULPICIUS De Mester, kocsist sem találunk ilyen időben!

MARTINUS Akkor majd te hajtasz!

SULPICIUS Gondolj az útonállókra!

MARTINUS Gondolok. Akkor majd én hajtok!

SULPICIUS Mester, kérlek, ne engedd, hogy a szenvedélyed elragadjon. Pont úgy, mint... mint Ithaciust.

MARTINUS A fenébe is! A pokolra jutok miattad, ember! *(kis szünet után, némiképp lehiggadva)* Jól van, jól van! *(maga elé)* Soha nem gondoltam volna, hogy ezt megérem. Hogy ilyen próbának vet alá az Úr. Jobb szerettem volna száz évvel korábban élni, és százszor inkább lennék üldözött, mint üldöző! Meg kell fékezniük Maximust!

SULPICIUS Éppen most, amikor végre a császár és Róma püspöke egymással kiegyezve...

MARTINUS A császár? Maximus? Aki hitványul hátba szúrta a törvényes uralkodót, és csak Gratianus csá-

szár tetemére állva érte fel a trónt? Csak egy trónkövetelő. És Róma püspöke, aki a híveivel úgy ünnepelte meg a megválasztását, hogy száznál is több ember vérével festette vörösre Isten templomának kövezetét?

SULPICIUS Akkor hát rossz kezekbe került az egyház...

MARTINUS Soha nem volt az ő kezükben, és soha nem is lesz senki emberfia kezében. Püspököt és császárt bármikor, akár a kövekből is teremthet magának az Isten. De te is megteheted, csak fogj egy majmot, és nyomjál koronát a fejébe.

SULPICIUS Akkor hát mi a teendő?

MARTINUS Imádkozz, barátom! Imádkozz üldöztetésért, akkor majd a vér ismét elválik a sártól. És készülődj, mert amint hajnalodik, nyomban indulunk!

* * *

II. felv., 2. kép *(Treveri, a császár fogadóterme)*

ITHACIUS Felség! Mi lesz akkor, ha Priscillianus nem áll kötélnek, ha továbbra is tagadni fogja a vádat?

MAXIMUS Szükségtelen aggódnod, arra még nem volt példa.

ITHACIUS Az jó. Úgy értem, megnyugtató. De felség, tartok tőle, nem elég csak Priscillianustól megszabadulni. Priscillianus rokonai és barátai között nagyon sok notabilitás, magas rangú ember van, akik osztják nézeteit.

MAXIMUS *(elgondolkodva)* Akiknek a vagyona ugyan csak a császárra szállana...

ITHACIUS Ez a törvény.

A császár egy darabig némán járkal a teremben, majd megáll a püspökök előtt.

MAXIMUS Ezt csak akkor tudnám megcsinálni, ha a klérus félreérthetetlenül és látványosan mellém állna ebben az ügyben.

ITHACIUS Erről biztosíthatlak, felség!

MAXIMUS Hydatius?

HYDATIUS Természetesen. De talán Martinus püspököt is meg kellene kérdezni, ha már egyszer órák óta vár odakinn. Az ő elismertsége óriási, nemcsak a nép, de a klérus körében is.

MAXIMUS Martinus? Turonum püspöke? [...] Ez még akár jól is jöhet.

[...]

MAXIMUS Martinus! Hajnalban, amikor kikeltem az ágyamból, valami kellemes bizsergést éreztem deréktájt. Tudtam, hogy ez egy ritka szerencsés nap lesz, és íme, így is lett. Minden megérzésem így teljesüljön be! Martinus, a császárok megszégyenítője!

MARTINUS Zavarba hoz, felség...

MAXIMUS Nem, nem! Ne exkuzáld magadat, kérlek. Ez így van rendjén. Néha igenis szükséges, hogy figyelmeztessenek bennünket, hogy ismét helyreálljon a rend a fejünkben, amit a körülöttünk lebzselő seggnyalók időnként összezavarnak. Ó, bocsánat a seggnyalóért, bizonyára megérted, hiszen én a szívem legmélyén még mindig egy egyszerű katona vagyok. Ahogy te is az maradsz életed végéig, ne is tiltakozál.

MARTINUS Nem, én már nem, Maximus.

MAXIMUS Ugyan, ugyan! A szántóvető sem felejt el a kapálást, nem igaz? Ahogy a pap sem a kántálást, már elnézést! De az istenek a tanúim, akarom mondani, Isten a tanúm, gyakran gondolok arra, a legrosszabb dolog, ami velem történhetett, hogy császárrá választottak. Látod, ebben is rokon lelkek vagyunk!

Te az akaratod ellen lettél püspök, én meg az akaratom ellen császár.

MARTINUS Az ember akarata semmit se számít, egyedül Istené a fontos.

MAXIMUS Na, ezt én is pont így érzem, egyedül ez tartja bennem a lelket. Mert császárnak és püspöknek lenni csakis Isten akaratából lehetséges. Na persze leszámítva azt a csaló álpüspököt, azt a, na... hogyishíjjákot...

ITHACIUS Priscillianus, felség.

MAXIMUS Azt, azt! Szóval elhatároztam, ha már Isten császárrá tett, megtisztítom az ő egyházát, hogy ezentúl csakis az igaz hit virágozzék benne. Jól mondtam, Ithacius barátom?

ITHACIUS *(csaknem a földig hajolva)* Úgy legyen, felség!

MAXIMUS Úgy lesz. Hamarosan Rómába megyek, és leteszem Valentianust, a kölyköt, aki császárnak képzelet magát. [...] Lehet, hogy benézek Hispániába is, és körmére nézek annak az eretnek bandának. A római szenátus hitetlenek és eretnekek gyülekezetévé vált. Minden, ami annyira fontos volt nekünk, amiért te is egy életen át harcoltál, könnyen az ebek harmincadjára kerülhet. Csak egy hajszálon múlik, hogy a valódi keresztények ne váljanak újból üldözöttekké. De rám mindig számíthatnak az igazhitűek! Gyere velem Rómába, Martinus, és én a város püspökévé teszlek!

MARTINUS Köszönöm nagylelkűségedet, felség, de én már a turonumi püspöki hivatalhoz is kevés voltam. Róma pedig egyáltalán nem vonz.

MAXIMUS Jó. Erre még visszatérünk. Most azonban szükségem van rád. Semmi más motivációm nincs, mint a tiszta hit védelme. [...] *(két kézzel megragadja Martinus kezét)* Szövetségesek vagyunk, Martinus! Szövetségesek!

MARTINUS Igen, felség, az Úr ügyében feltétlenül. De engeddd meg, hogy megjegyjem, Priscillianus és a követőinek ügye sokkal inkább egyházi ügy, mint világi per.

MAXIMUS Igen?

MARTINUS Valójában hit és életviteli kérdés, ahol a helyes ítélet meghozatala körültekintést és jártasságot igényel.

MAXIMUS Na és? Csak nem azt akarod mondani, hogy nem vagyunk elég körültekintőek és jártasak?

MARTINUS A világi bíróság tudomásom szerint nem jártas ilyen ügyekben.

MAXIMUS Hát majd azzá tesszük. Éppen ezért képviselik püspöktársaid a vádat. Mindenre ügyeltünk, szükségtelen az aggodalom szentséged részéről.

MARTINUS Sohasem vonnám kétségbe a jóindulatát, felség! Mégis azt kell mondjam, nem helyes, ha világi bíróságok egyházi ügyekkel foglalkoznak.

MAXIMUS Nem helyes? Úgy teszek, mintha ezt meg sem hallottam volna. Az én személyem a garancia a tisztességes eljáráshoz. Egyszer még nagyon hálásak lesztek nekem azért, hogy megtisztítom a jeruzsálemi Jézus egyházát.

MARTINUS A názáretiét, felség.

MAXIMUS Názáret? Ha a nagy Martinus mondja, bizonyára úgy is van. Bizzál bennem, drága barátom. Mindennél fontosabb nekem az én Martinusom! Nem bocsátanám meg magamnak, ha csalódást okoznék neki.

Bejön Evodius.

EVODIUS Felség!

MAXIMUS Na, mi van?

EVODIUS Megmakacsolta magát.

MAXIMUS *(türelmetlenül)* Akkor tegyétek, amit tennetek kell!

EVODIUS Igenis, felség! *(el)*

MARTINUS Ez Evodius volt, ugye? A rettegett Evodius prefektus.

MAXIMUS Igen.

MARTINUS Ne onts vért! Ne szennyezd be a kezedet!

MAXIMUS *(nevetve)* De drága barátom, miről beszélsz? Nem értelek.

MARTINUS Ha már így kellett lennie, ha már így alakult, óvakodj a legrosszabbtól!

MAXIMUS A türelmem fogytán. Kérlek, ne tegyél próbára! Csak nem vonod kétségbe a hozzáértését? A legjobb a prefektusok között. Nem ma kezdte a szakmáját. Megbízhat a pártatlanságunkban.

MARTINUS *(némiképp megnyugodva, most Ithaciusra néz)* De az ő pártatlanságában nehéz volna hinnem.

ITHACIUS Én képviselem a vádat! Talán elfelejtette szentséged?

MARTINUS Hogy is felejthetném el ezt a szégyent?

MAXIMUS Nem értem, egy ilyen szent ember, mint te vagy, hogy lehet ennyire bizalmatlan! Itt vagyok én. Bennem, az én szavamnak csak hiszel? Ha én azt mondom, nem kell tartanod semmi törvénytelenségtől, csak elhiszed?

MARTINUS De mi van, ha rossz a törvény?

MAXIMUS Rossz a törvény? Ejnye, barátom!

MARTINUS Azt is csak emberek hozták.

MAXIMUS És emberek is alkalmazzák. Jó emberek, Martinus! Nincs okod az aggodalomra! És most menj, láthatóan téged is nagyon kimeríthetett ez a mai nap. Isten áldjon!

MARTINUS *(zavartan)* Igen... igen... Köszönöm felségednek!

* * *

II. felv., 3. kép *(Martinus és Sulpicius szobája)*

[...]

MARTINUS Felség, nem fogok magyarázkodni. Keresztényként nem érthetek egyet keresztények kivégzésével.

MAXIMUS Ezek szerint a püspöktársaid nem keresztények? A klérus egy emberként akarta Priscillianus fejét!

MARTINUS Nem, felség. Ez csak a klérusnak az a része, amelyik úgy gondolja, hogy a mindenkori császári udvarokban kell helytállnia ahelyett, hogy az őket megválasztó közösségeket szolgálnák.

MAXIMUS Vagy úgy! Csak a rossz püspökök, ugye?

MARTINUS Nem az én feladatom megítélni őket. És én nem értük aggódom, hanem azokért, akiket a halálba hajtanak.

MAXIMUS Engem egy cél vezérelt csupán. Megtisztítani az egyházat egy veszélyes eretnekmozgalomtól, és végre ráterelni a helyes útra az eltévedteket. Hiszed-e? *(Martinus nem felel.)* Hiszed-e, Martinus?

MARTINUS *(kis szünet után)* Nem, felség, nem hiszem.

MAXIMUS *(felemeli a hangját)* Nem? Hogy értem ezt?

MARTINUS Felséged Róma bevételere készül. Meg kellett tehát mutatni az ortodox városnak, hogy Róma következő császára is az igazhitűek pártján áll. [...]

MAXIMUS Eh! Hagyd már. *(még egy darabig járkal, majd hirtelen megáll Martinus előtt)* Csakhogy tudd, hajlandó lennék eltekinteni a hispániai büntetőhadjárattól a kedvedért, ami életek százait kímélné meg.

MARTINUS Ha irgalmas leszel, az Isten meg fog áldani mindezért.

MAXIMUS Abban biztos vagyok. Már csak az a kérdés, hogy hogyan állunk a szentként tisztelt Martinus püspök áldásával?

MARTINUS Martinus püspök áldása kísérvén minden békességet szerzőt.

MAXIMUS Hát ez szép volt! Ha én ilyeneket tudnék mondani, Róma máris a lábam előtt heverne. De én csak a kardforgatáshoz értek. Szavak, szavak, szép szavak, Martinus, amik a tettek nélkül annyit érnek, mint lábszag a szélben. Én viszont szeretnék lehetőséget adni neked arra, hogy bebizonyítsd: amit állítasz, azt valóban úgy is gondold.

MARTINUS Akkor nem értem. Mit kell tennem? [...]

MAXIMUS Csupán egy gesztust, vagy még annyit sem. Megjelenni a zsinaton, amely szentesíti a császári ítéleteket, csak a rend végett, amit nálam jobban senki sem áhít.

MARTINUS Azt nem lehet, felség! Nem vállalhatok közösséget a gyilkosokkal!

MAXIMUS Százak életéért cserébe, miért is ne?

MARTINUS Nem lehet! Ezt nem tehetem. Az életem... a hitem... Krisztus...

MAXIMUS Márpedig ez a határozott elvárásom. Ebből semmiféle körülmények között nem engedek. Ennyit akartam elmondani.

Maximus távozik.

MARTINUS Nem megyek, nem megyek, nem mehetek! *(ordítva)* Ezt nem tehetem meg!

* * *

Természetesen ezzel nincs vége a történetnek... A drámát novemberben ismét műsorra tűzi a színház.

Biztatjuk olvasóinkat, hogy ha tehetik, tekintsek meg az előadást.

A jegyiroda elérhetősége:

http://www.wssz.hu/tartalom/cikk/jegyiroda

E-mail: jegy@wssz.hu – Telefon: 94/318-738

Nyitva tartás (hétfőtől-péntekig): 9-17 óra

A színház honlapján online jegyrendelésre is van lehetőség, de a telefonos is jól működik.

Félelem vagy szeretet?

Rendszerint egymás ellentétéként beszélünk a gyűlöletről és a szeretetről. Bennem azonban már régen tudatosult, hogy a szeretet ellentéte a félelem, és hogy a gyűlölet csak a félelem szélsőséges formája. A félelem odáig fokozódhat az emberben, hogy gyűlöletté válik.

Ez például így zajlik le: Új lakótárs jelenik meg a kommunában (vagy új dolgozó a cégnél). Óslakóként (vagy „törzsgárdatagként”) én a legjobb pozícióban vagyok, és nincs mit félnem tőle. De az újonc szimpatikus, és pont azon a területen tehetséges is, amelyet idáig egyedül uraltam. Többször is jobb javaslatot tesz, mint én. Felkapják őt, dicsérik, az én ötleteimet meg elvetik. Voltaképpen örülhetnék, hogy nem rám nehezedik minden teher. Együtt tehetnénk meg bizonyos dolgokat, összedolgozhatnánk. De ez nem megy, mivel a félelem, hogy egy napon ő lesz a jobb, hogy ő felemelkedik, engem pedig kiszorítanak, már nem teszi lehetővé az együttműködést. Ellenkezőleg. Gyanakvóan szemmel tartom őt. Magamban kritizálom, és sok hibát fedezek föl benne. Sőt kivetítek rá olyan hibákat, amelyek voltaképpen a sajátjaim, hogy azokat magamban ne kelljen elismernem, őt pedig lekicsinyelhessem. Magamban lehetetlenné teszem őt, és a róla alkotott képemet megpróbálom másoknak is tudtára adni. A többiek azonban nem így látják őt. Ez megerősíti a félelmemet és az ellenszenvemet.

Még rosszabbá válik a dolog, ha ő nem versenytársként tekint rám, és ridegségem ellenére barátságos marad, elhárításom ellenére felkínálja az együttműködést. Félelmemben ezt ügyes sakkhúzásként értelmezem, amellyel mattot akar adni nekem. Így aztán elkezdem gyűlölni. Temperamentumomnak megfelelően átnézek rajta, kiabálok vele vagy hirtelen nekirontok – ha a gyűlölettől már nem

tudok uralkodni magamon. Legszívesebben agyonütném, abból a rettenetes félelemből fakadóan, hogy ha én nem teszem meg, ő teszi meg velem. Minél magasabbra emelkedik ő, annál mélyebbre zuhanok én.

Nem így, vagy hasonlóan van-e az élet sok területén? Miért valósággal telhetetlen az ember, ha hatalomról és birtoklásról, befolyásról és dicsőségről, pozícióról és biztonságról, elismertségről, és végső soron arról van szó, hogy szeretik-e őt? Igen, számomra úgy tűnik, hogy a gyűlölet végső oka a félelem, hogy nem fognak szeretni minket, legalábbis az a félelem, hogy csak képmutatásból fognak szeretni minket – ami persze pusztulást jelent a gyűlölködő számára, és gyakran a gyűlölt személy számára is. És csak egyetlen ellenszer létezik, a szeretet.

Ha Isten a szeretet, ahogyan a Biblia ismételtelen tanúskodik erről, főként az Újszövetségben, akkor Istenben szikrája sincs a gyűlöletnek, és Isten még csak nem is ismeri a félelem szót. Az első Jánoslevélben ezt olvassuk: „A szeretetben nincsen félelem, a tökéletes szeretet kiűzi a félelmet. A félelem ugyanis büntetéssel számol, és aki fél, annak a szeretete nem tökéletes. Szeressünk, mivel Isten előbb szeretett minket” (1Jn 4,18-19)!

Minél inkább sikerül szeretetben élnünk, annál inkább feloldódik bennünk a félelem, és csodálatos módon annál szabadabban fogunk viselkedni Istennel és minden teremtménnyel szemben, bizonyosak lévén abban, hogy minden baj ellenére – amitől senki sem mentesülhet – semmi sem választhat el minket Isten szeretetétől. Félelem vagy szeretet – ez tehát azt is jelenti: félelem vagy Isten.

Fritz Giglinger

Forrás: Francesco, 2002 Frűhjahr